

Aan de leden van Provinciale Staten van Noord-Holland**Datum ingekomen vragen : 24 september 2019****Datum GS-besluit : 29 oktober 2019****Vragen nr. 77**

Vragen van Statenlid **I. Kostić** (Partij voor de Dieren) over Risico op Parkinson bij gebruik landbouwgif

De voorzitter van Provinciale Staten van Noord-Holland deelt u overeenkomstig het bepaalde in artikel 45 van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van Provinciale Staten mede, dat op 24 september 2019 door het lid van Provinciale Staten, **I. Kostić** (Partij voor de Dieren), de volgende vragen bij Gedeputeerde Staten zijn ingekomen.

INLEIDING VRAGEN

‘Risico op ziekte van Parkinson bij blootstelling aan landbouwgif’, luidde de titel van de Zembla-uitzending van 16 september jongstleden. De uitzending gaat over het gebruik van insecticiden en schimmelwerende middelen in teelten als bollen, bloemkool, broccoli, ijsbergsla en aardappelen in West-Friesland.^{1 2 3}

Aanleiding voor de uitzending is een brief van een boerenzoon uit Zwaagdijk, West-Friesland. Hij vreest dat op het platteland een groot agrarisch drama plaatsvindt. In de brief schrijft hij dat zijn vader al op relatief jonge leeftijd aan de ziekte van Parkinson leed en inmiddels is overleden. Voor zover hij wist hebben 12 mensen binnen een straal van één kilometer de ziekte van Parkinson. Allemaal mensen die veel in aanraking zijn gekomen met bestrijdingsmiddelen.

Zembla zocht het uit en concludeerde dat in Nederland toegestane landbouwgifmiddelen Parkinson kunnen veroorzaken. In de uitzending zegt Roel Vermeulen, hoogleraar Epidemiologie, dat mensen die in de landbouw werken met pesticiden gemiddeld 60 procent meer kans hebben op het krijgen van Parkinson. Het RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) en de EFSA (Europese Autoriteit Voedselveiligheid) erkennen dat de risico's op het krijgen van Parkinson bij het in aanraking komen met landbouwgif niet duidelijk zijn. Volgens

¹ <https://www.bnnvara.nl/zembla/artikelen/risico-op-ziekte-van-parkinson-bij-blootstelling-aan-landbouwgif>

² https://www.noordhollandsdagblad.nl/cnt/dmf20190919_65684953/deskundigen-waarschuwen-voor-verband-parkinson-en-landbouwgif-video, ‘Parkinson uit gifspuit’

³ <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/09/19/vergroot-risico-op-parkinson-door-bestrijdingsmiddelen-meer-onderzoek-nodig-a3974025>

hoogleraar lopen ook kinderen die meehelpten op de akkers of bijvoorbeeld bij het pellen van bollen risico's om op latere leeftijd ziek te worden.

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat het risico op Parkinson toeneemt voor mensen die veel met sommige landbouwgifmiddelen werken. Om die reden werden Paraquat, Maneb en de insecticide Rotenon enige jaren geleden al verboden. Maar het middel Mancozeb – momenteel de meest verkochte fungicide in Nederland – is qua chemische samenstelling voor de helft identiek aan het in 2017 verboden Maneb, dat in verband wordt gebracht met de ziekte van Parkinson. Desondanks is Mancozeb nog toegestaan tot 2021, het jaar waarin het opnieuw gekeurd worden. In 2017 is in Nederland maar liefst 2,5 miljoen kilo van dit landbouwgif verkocht.⁴

Ondanks dat het verband tussen Parkinson en blootstelling aan landbouwgif door de wetenschap al jaren wordt gelegd en ook boeren er direct mee te maken krijgen, reageert een LTO-bestuurder in de uitzending geschrokken en zei dit verband niet te kennen.

Frankrijk erkent sinds 2012 Parkinson als een beroepsziekte bij akkerbouwers die met landbouwgif hebben gewerkt. Niet alleen de akkerbouwers, maar ook mensen in de omgeving van akkers waar het gif wordt gespoten lopen gezondheidsrisico's door de blootstelling aan het gif.

VRAGEN INCLUSIEF BEANTWOORDING GEDEPUTEERDE STATEN

Vraag 1:

Onderschrijft u de ernst van de gezondheidsrisico's van het gifgebruik in de akkerbouw en fruitteelt in de provincie?

Antwoord 1:

Wij nemen gezondheidsrisico's uiteraard serieus. Op dit moment is er helaas nog veel onduidelijkheid over de mogelijke ernst van de gezondheidsrisico's. Het RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) en de EFSA (Europese Autoriteit Voedselveiligheid) erkennen dat er meer en beter onderzoek moet komen. Dat onderzoek moet duidelijk maken wat de risico's en indirecte gevolgen zijn op het krijgen van Parkinson wanneer je in aanraking komt met, of bloot wordt gesteld aan gewasbeschermingsmiddelen. Het Ctgb (College voor toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden) onderschrijft deze ontwikkeling en als dit leidt tot aanpassingen in de Europese de beoordelingsystematiek voert het Ctgb die door.

Op 16 april 2019 heeft minister Schouten van LNV de Kamer geïnformeerd over de visie van het Rijk 'Toekomstvisie gewasbescherming 2030', gericht op een transitie naar meer weerbare gewassen en teeltsystemen en tevens een pakket van maatregelen gericht op verdere emissiereductie van gewasbescherming in open teelten.

⁴ <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/09/19/vergroot-risico-op-parkinson-door-bestrijdingsmiddelen-meer-onderzoek-nodig-a3974025>

Vraag 2:

Waar kunnen omwonenden van percelen waar landbouwgif wordt gespoten terecht met hun zorgen en klachten?

Antwoord 2:

Voor vragen of zorgen over de invloed van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op de gezondheid kunnen omwonenden terecht bij de lokale GGD. Voor vragen over het toezicht op het juist (volgens de regels) gebruik van gewasbeschermingsmiddelen of vermoeden van onjuist gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan contact worden opgenomen met de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA). De provincie of omgevingsdiensten hebben hier geen rol.

Vraag 3:

Heeft de provincie of Omgevingsdiensten een protocol over hoe om te gaan met mensen die zorgen en klachten hebben over landbouwgif? Zo nee, gaat u die nog opstellen?

Antwoord 3:

Nee, zie antwoord vraag 2.

Vraag 4:

Onderschrijft u, naar aanleiding van de uitzending, dat er meer maatregelen genomen moeten worden om de boeren en omwonenden te beschermen tegen blootstelling aan landbouwgif?

Antwoord 4:

Het is niet aan ons om te oordelen of er meer maatregelen genomen moeten worden om boeren en omwonenden te beschermen tegen blootstelling gewasbeschermingsmiddelen. Het Ctbg heeft hierin een adviserende taak. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij het Rijk en Europa. Zie ook antwoord 1.

Vraag 5:

Bent u bereid om bij het ministerie van LNV aan te dringen op aangescherpte voorschriften bij het gebruik van landbouwgif zodat ook de gezondheidsrisico's beter worden meegewogen?

Antwoord 5:

Het bepalen van voorschriften bij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is een verantwoordelijkheid van het Rijk en Europa. Wij hebben hierin geen rol of bevoegdheid. Zie ons antwoord op vraag 1.

Vraag 6:

Bent u bereid om in Brussel te lobbyen – via IPO – tegen het opnieuw goedkeuren van het middel Mancozeb in 2021?

Antwoord 6:

De keuring van gewasbeschermingsmiddelen is een verantwoordelijkheid van het Rijk en Europa. Wij hebben hierin geen rol of bevoegdheid. Zie ons antwoord op vraag 1.

Vraag 7:

Bent u bereid om te investeren in de ontwikkeling en toepassing van biologische weerbare gewassen en een gifvrije landbouw? Zo ja, hoe is dit concreet terug te vinden in de Begroting?

Antwoord 7:

Ja, vanuit ons beleid ondersteunen wij de integrale verduurzaming van de agri-food sector waarbij onder meer het sluiten van kringlopen het streven is. De ontwikkeling van weerbare gewassen en de vermindering van de afhankelijkheid van (chemische) gewasbeschermingsmiddelen is daar onderdeel van.

In het collegeprogramma is hiervoor onder meer de transitieacademie en de stimulering van biologische bollenteelt aangekondigd. In de Omgevingsvisie Noord-Holland is de ambitie opgenomen om de grondgebonden landbouw in 2030 natuurinclusief te laten zijn.

Onze inzet richt zich op het verminderen van het gebruik en de emissie van gewasbeschermingsmiddelen. Daarnaast stimuleren we de ontwikkeling van weerbare gewassen en teeltsystemen zoals agroforestry, precisielandbouw en bodemverbetering. Dit doen wij onder andere via de Greenports, het programma Natuurinclusieve Landbouw (NIL) en het Landelijk Milieuoverleg Bloembollen (LMB).

Een voorbeeld is het project Next Level Sierteelt van de Amsterdam Green Campus dat gericht is op het via nieuwe veredelings technieken resistenter maken van sierteelt gewassen. Een ander voorbeeld is dat wij pioniers een podium bieden via onze communicatiekanalen en het organiseren van masterclasses. Hiermee kunnen we laagdrempelig ondernemers kennis laten opdoen met onder andere verschillende vormen van natuurlijke plaagbestrijding en bodemverbetering. En als één van de initiatiefnemers van het landbouwportaal stimuleren wij kennisontwikkeling en maatregelen op agrarische bedrijven om bodemstructuur, waterkwaliteit en biodiversiteit te versterken.

Activiteiten worden door ons onder meer gefinancierd uit de begrotingsposten voor duurzame landbouw, motie 110 Natuurinclusieve landbouw (€750.000,-) en het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3).

Vraag 8:

Zou het ontmoedigen van het gebruik van landbouwgif helpen om de kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren, en daarmee de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) dichterbij (nu nog 0 procent doelbereik) te brengen? Zo ja, hoe gaat u, samen met de waterschappen, het gebruik van landbouwgif ontmoedigen?

Antwoord 8:

Ja, wij verwachten dat de maatregelen zoals aangegeven bij antwoord 7 gericht op voorlichting en kennisontwikkeling en het ondersteunen van goede alternatieven voor gewasbeschermingsmiddelen een ontmoedigend effect hebben op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Met de waterschappen hebben we hiervoor onder meer het programma bodem en water en het landbouwportaal opgericht.

Vraag 9:

Hoeveel van de 2,5 miljoen kilo Mancozeb die in 2017 is verkocht, is op de akkers van Noord-Holland gespoten? Een schatting hiervan is voldoende.

Antwoord 9:

Wij hebben geen rol of bevoegdheid inzake de verkoop en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en wij hebben daarom geen inzicht in de gevraagde cijfers.

Vraag 10:

Wat vindt u ervan dat een grote “boerenbelangenorganisatie” als LTO actief lobbyt om zoveel mogelijk gif toe te staan, en tegelijkertijd geen oog heeft voor de gezondheidsrisico’s van de boeren en omwonenden die te maken krijgen met de gevolgen van die gifmiddelen?

Antwoord 10:

Het is niet aan ons een oordeel te vellen over activiteiten van LTO.

Vraag 11:

Erkent u dat LTO heeft gefaald om mensen te beschermen, de belangen van alle boeren goed te vertegenwoordigen en zich daarmee diskwalificeert als belangrijke gesprekspartner voor de provincie?

Antwoord 11:

Zie ons antwoord op vraag 10.

Vraag 12:

Bent u bereid om vanaf nu andere boerenbelangenorganisaties, zoals BioNext⁵ (die zich richt op het bevorderen van biologische landbouw), boven LTO, voorrang te geven bij overleggen?

Antwoord 12:

Wij geven bij overleggen geen voorrang aan bepaalde organisaties en sluiten ook geen partijen uit.

Vraag 13:

Wat is het percentage biologische akkerbouw, fruitteelt en bollenteelt in de provincie inmiddels? Naar welk percentage streeft GS deze Collegeperiode en wat gaat GS concreet doen om het gifgebruik drastisch te verminderen, en in welk tempo?

Antwoord 13:

Circa 1% van het areaal akkerbouw en 1% van het areaal opengronds-tuinbouw (dit is inclusief de fruit- en sierteelt) en 0,7% van het aantal bollenbedrijven is biologisch. De biologische landbouw in Noord-Holland bedraagt overigens ca 2,6% van het landbouwareaal, maar betreft voor het overgrote deel de veehouderij.⁶

⁵ <https://bionext.nl/>

⁶

<https://www.agriamatie.nl/PublicatieRegio.aspx?subpubID=2518§orID=7230&themaID=2267&indicatorID=2013>

Wij streven niet naar een bepaald percentage biologische landbouw. In antwoord 7 staat een aantal voorbeelden van wat wij concreet doen in onze streven naar een duurzame agri-food sector. Het tempo wordt bepaald door vele factoren waarop wij geen invloed hebben.

Vraag 14:

Hoe staat het met de werkgroep die in 2016 is aangekondigd en is terugdringen van landbouwgif onderdeel van Groen Kapitaal?

Antwoord 14:

In 2016 hebben de partijen in BioValley verkend of er een biologische werkgroep als onderdeel van het uitvoeringsprogramma van Greenport Noord-Holland Noord kon worden gestart. Deze verkenning heeft geresulteerd in de oprichting van de vereniging Bio-NH. Deze vereniging functioneert nu zelfstandig en werkt aan een eigen programma.

Terugdringen van gewasbeschermingsmiddelen is onderdeel van Groen Kapitaal. Groen Kapitaal is een kennisplatform en -netwerk en indirect gericht op alternatieven voor gewasbeschermingsmiddelen. Groen Kapitaal zet zich vooral in om onder andere de biodiversiteit in de stad en op het platteland te verbeteren. Het verbindt partijen en verspreidt kennis via goede voorbeelden.

Vraag 15:

Bent u bereid om samen met bijvoorbeeld koploperbedrijven als het tuinbouwbedrijf De Lepelaar in Sint Maarten en biologisch bollenbedrijf Huiberts in Sint Maartensbrug – die de sterke motivatie hebben geen gif te gebruiken en de expertise hebben om gifvrij te werken – deze collegeperiode zoveel mogelijk tuinders te helpen met een omslag naar gifvrij en gezond boeren?

Antwoord 15:

Ja, de bedrijven kunnen deelnemen aan de bij vraag 7 genoemde netwerken en projecten gericht op duurzame agri-food keten en de transitieacademie. Op 1 oktober hebben wij reeds besloten om het genoemde bollenteeltbedrijf te steunen met een subsidie van € 20.000,- om de vraag en afzet van biologische bollen te stimuleren. Vanuit het POP3 ondersteunen wij met € 193.000,- een project gericht op bodemkwaliteit en minder gebruik van gewasbeschermingsmiddelen waaraan een van de genoemde bedrijven deelneemt.

Vraag 16:

Ook het landbouwgif RoundUp van Bayer/Monsanto wordt in verband gebracht met Parkinson.⁸ Bij welke teelten in Noord-Holland wordt dit middel gebruikt? En kunt u een schatting geven van de hoeveelheid?

Antwoord 16:

Zie ons antwoord op vraag 9.

⁷ https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Land_en_tuinbouw_visserij/Greenports

⁸ <https://www.akkervijzer.nl/artikel/92649-frankrijk-erkent-parkinson-als-beroepsziekte-bij-boeren/>

Vraag 17:

Bent u bereid om geen subsidies meer te verlenen aan landbouwbedrijven die gif op hun land gebruiken? Zo nee, waarom niet? Is gifgebruik een onderdeel van het afwegingskader bij toekenning van provinciale (co-) subsidies? Zo nee, wanneer gaat u daar verandering in brengen?

Antwoord 17:

Nee, wij willen geen bedrijven uitsluiten. Vanuit het beleid gericht op een duurzame agri-food sector is juist voor een transitie en innovatie van belang dat alle bedrijven in de primaire productie en keten worden bereikt.

Vraag 18:

Kunt u bevestigen dat de provincie geen gif gebruikt op de percelen die in eigendom zijn van de provincie, zoals de Dreef? Zo nee, wanneer gaat u stoppen met het gebruik van gif?

Antwoord 18:

Ja, wij gebruiken geen chemische gewasbeschermingsmiddelen.

Vraag 19:

Stelt de provincie bij het verpachten van landbouwgronden de eis dat er geen gif mag worden gebruikt? Zo nee, bent u bereid deze eis wel te gaan stellen?

Antwoord 19:

Deels doen wij dit door de eis te stellen voor het aanleggen van spuitvrije bloem- en kruidenrijke stroken langs de sloten. Deze stroken hebben een breedte van drie meter. Voor smalle percelen geldt een aangepaste breedte. Voor het overige deel van het landbouwperceel stellen wij geen eisen, omdat we verwachten dat er dan onvoldoende belangstelling is. Wij geven via ons pachtbeleid zo de voorkeur aan pachters die bijdragen aan onze doelen voor duurzame landbouw, biodiversiteit en water. Dit is vastgelegd in het verpachtingsbeleid en is gebaseerd op de Vijfde Nota Grondbeleid, vastgesteld in november 2018. De huidige voorwaarden vormen een balans tussen het streven naar de verduurzaming en de haalbaarheid.

Vraag 20:

In hoeverre wordt bij het inkoopbeleid van de provincie ingezet op biologisch en landbouwgifvrij? Als dat nog niet 100% is, wanneer wordt dat dan bewerkstelligd?

Antwoord 20:

Als provincie maken wij ons hard voor duurzaam inkopen, het inkopen van biologische producten is hier een voorbeeld van. Zo hebben wij sinds 1 januari 2019 contracten met twee bloemisten die van de Barometer Duurzame Bloemisten het gouden certificaat hebben ontvangen. Deze bloemisten kopen minimaal 50% van hun bloemen biologisch in en wordt er bij het kweken zo goed als geen chemische gewasbeschermingsmiddelen gebruikt. Met betrekking tot onze contracten voor onder andere het bedrijfsrestaurant is daarin opgenomen dat 50% van de producten die de exploitant Eurest inkoopt duurzaam is. Waarbij Eurest wordt aangespoord om steeds meer duurzame producten in te kopen. Daaronder vallen verschillende labels zoals vlees met het Beter Leven keurmerk, verse producten met het Eko- of Biokeurmerk, klimaat neutrale producten zoals onze koffie Rainforest alliance, Marine Stewardship Council

(MSC) keurmerk voor duurzaam gevangen vis en UTZ gecertificeerd keurmerk voor chocolade. In het afgelopen jaar heeft Eurest op drie peildata respectievelijk: 67,3%, 57,3% en 67% gescoord.

Het inkoopbeleid sluit aan bij de Europese regelgeving, met extra aandacht voor duurzaamheid, innovatie, social return, doeltreffend en doelmatig en goed opdrachtgeverschap. Onderdeel van duurzaam inkopen is dat wij gebruikmaken van de gunningscriteria en eisen uit de Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) criteria tool. Hierdoor komt er bij relevante aanbestedingen het accent te liggen op biologische producten en de reductie van landbouwgif bij de productie van de ingekochte producten. Zo stimuleren wij de markt en de keten om steeds duurzamer in te kopen.